

STORTINGET

Innst. 310 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 78 L (2025–2026)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven (trekk av fagforeningskontingent i ytelser og hjemmel for oppdragsgiveransvar for å sikre overholdelse av krav om HMS-kort)

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i:

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Det foreslås endringer i folketrygdloven som innebærer at Arbeids- og velferdsetaten skal kunne trekke fagforeningskontingent i utvalgte ytelser utbetalt fra etaten. De konkrete ytelsene det skal kunne foretas kontingenttrekk i, er sykepenger, foreldrepenger, svangerskapspenger, pleie- og opplæringspenger og omsorgspenger. Dette er ytelser som midlertidig erstatter lønn fra arbeidsgiver, og som Arbeids- og velferdsetaten også tidligere har gjennomført kontingenttrekk i. Endringen gir et rettslig grunnlag for etablert praksis. Endringen betyr at fagforeningsmedlemmer kan betale sin kontingent på samme måte i perioder med lønn fra arbeidsgiver og perioder med ytelse fra Arbeids- og velferdsetaten.

I arbeidsmiljøloven foreslås det at det fastsettes en hjemmel for å gi forskrifter om at oppdragsgivere skal føre kontroll med at leverandører overholder forskriftsfastsatte krav om HMS-kort.

Lovforslagene i proposisjonen følger opp regjeringens handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

1.2 Forslag til endring i folketrygdloven

Forslaget til endringer i folketrygdloven innebærer at Arbeids- og velferdsetaten skal kunne trekke fagforeningskontingent i sykepenger, foreldrepenger, svangerskapspenger, pleie- og opplæringspenger og omsorgspenger, som er ytelser utbetalt fra etaten. Endringen gir et rettslig grunnlag for etablert praksis. Endringen betyr at fagforeningsmedlemmer kan betale sin kontingent på samme måte i perioder med lønn fra arbeidsgiver og perioder med ytelse fra Arbeids- og velferdsetaten.

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der bakgrunn for lovendringene når det gjelder trekk av fagforeningskontingent i ytelser, er nærmere gjort greie for.

Forslaget om endringer i folketrygdloven har vært på høring.

Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er redegjort for gjeldende rett. Det er videre redegjort for høringsnotater, høringsinstansenes syn samt departementets vurderinger når det gjelder:

- behovet for kontingenttrekk i utbetaling av ytelser
- hva kan trekkes når i hvilke ytelser
- rutiner og ansvarsfordeling
- personvern

ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Arbeids- og velferdsetaten vil ha kostnader knyttet til forvaltning av kontingenttrekket. Det er anslått 30 mill. kroner til systemutvikling og 6 mill. kroner årlig til forvaltning av løsningene. Dette anslaget tar utgangspunkt i at det er norske fagforeninger som fortsetter å bruke kontingenttrekk som betalingsform. Eventuelle kostnader knyttet til fagforeninger i andre EØS-land er ikke inkludert da det er lite sannsynlig at det vil bli en utbredt praksis.

Praksis med at det er arbeidsgiver som sender opplysninger til Arbeids- og velferdsetaten angående kontingenttrekk, videreføres. Kontingenttrekk i ytelse begrenses samtidig til de tilfellene der det også kan gjennomføres kontingenttrekk i lønn, og der arbeidsgiver ikke forskutterer ytelsen. Dette skyldes blant annet at det reduserer det som pålegges den enkelte arbeidsgiver, med formål å redusere kompleksiteten.

En del av Arbeids- og velferdsetatens ansvar er i tillegg å utvikle effektive og smidige løsninger for innhenting av opplysninger, hensynet til arbeidsgiverne skal være sentralt for dette. Det er samtidig en mulighet for at flere fagforeninger enn i dag vil gå over til kontingenttrekk som betalingsform, noe som øker mengden arbeid for de andre aktørene.

Endringen har ikke ytterligere økonomiske og administrative konsekvenser ut over Arbeids- og velferdsetatens kostnader som det er bevilget midler til i statsbudsjettet for 2026.

1.3 Forslag til endring i arbeidsmiljøloven

Forslag til endring i arbeidsmiljøloven innebærer at det i arbeidsmiljøloven fastsettes en hjemmel for å gi forskrifter om at oppdragsgivere skal føre kontroll med at leverandører overholder forskriftsfastsatte krav om HMS-kort.

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der bakgrunn for lovendringene når det gjelder regler om oppdragsgiveransvar for å sikre at forskrifter om HMS-kort overholdes, er nærmere gjort greie for.

Forslaget om endringer i arbeidsmiljøloven har vært på høring.

Det vises til proposisjonens kapittel 4, der det er nærmere redegjort for:

- gjeldende rett
- forslaget i høringsnotatet
- høringsinstansenes syn
- departementets vurderinger

ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Lovforslaget i seg selv har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

Det legges til grunn at gjennomføringen av oppdragsgiveransvaret skal kunne gjøres relativt enkelt. Innføring av et slikt ansvar vil samtidig kunne ha positive konsekvenser ved at det bidrar til at krav til HMS-kort i større grad etterleves og dermed til at formålene med ordningen i større grad nås. HMS-kort antas blant annet å ha god effekt mot uregistrert arbeidskraft og svart arbeid. Krav til HMS-kort vil gjøre det vanskeligere for useriøse virksomheter å konkurrere med unaturlig lave priser, som følge av brudd på arbeidsmiljølovgivning og skatte- og avgiftsunndragelser. For de seriøse virksomhetene, som i dag driver i tråd med reglene, vil HMS-kort kunne bidra til at konkurransen skjer på likere og mer rettferdige vilkår.

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling ble det åpnet for skriftlig høring/innspill. Komiteen mottok ett innspill.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Vidar Kjølmoen, Morten Sandanger, Agnes Nærland Viljugrein og Elise Waagen, fra Fremskrittspartiet, Bjørnar Laabak, Julia Brännström Nordtug, Morten Wold og Sebastian Saltrø Ytrevik, fra Høyre, Amalie Gunnufsen og Anna Molberg, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Marian Hussein, og fra Rødt, Marie Sneve Martinussen, viser til Prop. 78 L (2025–2026) Endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven (trekk av fagforeningskontingent i ytelse og hjemmel for oppdragsgiveransvar for å sikre overholdelse av krav om HMS-kort).

Komiteen merker seg at det foreslås å gi hjemmel for trekk av fagforeningskontingent i nærmere angitte ytelse fra Arbeids- og velferdsetaten, herunder sykepenger, foreldrepenger og enkelte andre ytelse som midlertidig erstatter arbeidsinntekt. Komiteen merker seg at forslaget innebærer en lovfesting av en praksis som tidligere har vært benyttet.

Videre merker komiteen seg at det foreslås å etablere hjemmel for å fastsette regler om at oppdragsgivere skal kontrollere at leverandører etterlever krav om HMS-kort.

Komiteen viser til at dette følger opp regjeringens handlingsplan mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, hvor innføring av lov hjemmel for oppdragsgiveransvar inngår som tiltak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Rødt viser til Prop. 78 L (2025–2026) om endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven.

Disse medlemmer viser til regjeringen Støres forslag om at Nav gis hjemmel til å trekke fagforeningskontingent i utbetaling av enkelte folketrygdytelse, basert på samtykke fra mottakeren. Forslaget bidrar til forutsigbarhet for den enkelte og legger til rette for kontinuitet i fagforeningsmedlemskap også i perioder uten lønnsinntekt. Dette er i tråd med et bredt politisk forankret syn om betydningen av sterke og representative fagforeninger i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser videre til forslaget om å gi hjemmel for forskrifter som pålegger oppdragsgivere å føre kontroll med at krav om HMS-kort overholdes hos leverandører og underleverandører. Forslaget vil styrke innsatsen mot arbeidslivskriminalitet og bidra til bedre helse, miljø og sikkerhet, særlig i utsatte bransjer.

Disse medlemmer understreker at proposisjonens forslag samlet sett bidrar til å styrke den norske arbeidslivsmodellen, partssamarbeidet og kampen mot arbeidslivskriminalitet. Forslagene legger til rette for trygghet for arbeidstakere, tydeligere ansvar for virksomheter og bedre etterlevelse av regelverket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter lovforslagene i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet stiller seg kritiske til de foreslåtte endringene i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven. Disse medlemmer frykter økt byråkrati, administrasjon og de økonomiske konsekvensene det kan innebære for næringsliv, kommune og stat.

Disse medlemmer mener at lovgivningen for HMS-kort som eksisterer i dag, er tilstrekkelig. De foreslåtte endringene vil gi departementet et bredt handlingsrom for å utstede nye forskrifter. Disse medlemmer viser til Prop. 78 L (2025–2026) Endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven (trekk av fagforeningskontingent i ytelse og hjemmel for oppdragsgiveransvar for å sikre overholdelse av krav om HMS-kort), som er et resultat av et ønske om å få bedre kontroll på at virksomheter som kjøper inn varetransporttjenester (oppdragsgivere), skal ha plikt til å føre en viss kontroll med at egne leverandører overholder kravet om HMS-kort. Dette kommer ikke tydelig frem i lovforslaget, som betyr at dette kan brukes overfor andre bransjer enn de som driver med varetransporttjenester. Det vil være uklart hvem som sitter med oppdragsgiveransvaret i forskjellige scenarioer, særlig når oppdragene har en sporadisk karakter. Disse medlemmer mener på bakgrunn av dette at forslagene vil føre til en økning i byråkratiet som ikke er formålstjenlig i en allerede presset økonomi.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter ikke de foreslåtte endringene i folketrygdloven. Å være organisert i en fagforening skal være et forhold mellom arbeidstaker og fagforeningen. Staten skal verken hindre eller gi særegen behandling for dem som velger å være fagorganisert. Det er opp til hver enkelt arbeidstaker å bestemme om de skal være medlem av en fagforening. Derfor burde betaling av medlemskap gå direkte til fagforeningen, eventuelt med avtale hos arbeidsgiver og fagforening. Disse medlemmer ønsker ikke at velferdsstaten skal bruke mer av sine ressurser på å tilrettelegge for det. Etaten har nok av andre problemer å bruke sine ressurser på, som å få ned lange behandlingstider hos etaten. Disse medlemmer frykter også økte administrative kostnader, særlig hos større arbeidsgivere i privat næringsliv, men også i kommune, fylkeskommune og stat.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at regjeringen bevilget 30 mill. kroner i statsbudsjettet for 2026 slik at Arbeids- og velferdsetaten skulle ha midler til å utvikle systemer for automatisk trekk av fagforeningskontingent fra ytelse fra Nav. Høyre støttet ikke regjeringens bevilgning til utvikling av systemer som automatisk trekker fagforeningskontingent, og støtter heller ikke oppfølgingen av dette i foreliggende proposisjon. Disse medlemmer mener at Nav heller bør bruke ressursene sine på andre oppgaver som etaten har ansvar for, eksempelvis å sikre forsvarlige saksbehandlingstider for utbetaling av sykepenger til folk som har krav på det.

Disse medlemmer viser videre til forslaget om at det fastsettes en hjemmel for å gi forskrifter om at oppdragsgiver skal føre kontroll med at leverandører overholder forskriftsfastsatte krav om HMS-kort. Disse medlemmer mener dette vil gi bedre etterlevelse av reglene for HMS-kort og samtidig gi oppdragsgivere et sterkere insentiv til å ha oversikt over leverandører og underleverandører. På denne måten får man et bedre grunnlag for å velge seriøse aktører som leverer HMS-kort. Disse medlemmer støtter denne delen av proposisjonen og viser til at forslaget også støttes både av arbeidstaker- og arbeidsgiversiden.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om å åpne for trekk av fagforeningskontingent fra trygdeytelse. Dette medlem støtter intensjonen om å gjøre det enklere å opprettholde medlemskap i fagforeninger også i perioder utenfor ordinært arbeid, og viser til at høy organisasjonsgrad er en bærebjelke i den norske modellen. Samtidig vil dette medlem understreke at ordningen må være basert på tydelig og informert samtykke fra den enkelte mottaker, og at det må være enkelt å reservere seg eller trekke samtykket tilbake. Dette med-

le m vil også peke på behovet for at ordningen utformes slik at den ikke bidrar til økt økonomisk uforutsigbarhet for personer i en sårbar situasjon.

Det te medlem viser til forslaget om å gi hjemmel til å pålegge oppdragsgivere et ansvar for å påse at krav til HMS-kort etterleveres i hele leverandørkjeden. Dette medlem støtter forslaget og mener det er et viktig tiltak i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. Erfaring viser at useriøse aktører ofte opererer gjennom komplekse kontraktskjeder, og dette medlem mener derfor det er nødvendig å plassere et tydelig ansvar også hos oppdragsgiver. Samtidig vil dette medlem understreke behovet for effektive kontrollmekanismer og sanksjoner, og ber regjeringen vurdere ytterligere tiltak for å sikre reell etterlevelse og hindre omgåelse av regelverket.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven og arbeidsmiljøloven (trekk av fagforeningskontingent i ytelser og hjemmel for oppdragsgiveransvar for å sikre overholdelse av krav om HMS-kort)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 22-9 skal lyde:

§ 22-9 *Kontingenttrekk*

I utbetalingen av sykepenger, foreldrepenger, svangerskapsenger, pleie- og opplæringspenger og omsorgspenger etter denne loven kan Arbeids- og velferdsetaten foreta trekk av fagforeningskontingent, herunder premie til kollektiv forsikring som er knyttet til medlemskap i fagforening, eller avgift til opplysnings- og utviklingsfond eller til lavtlønnsfond.

Trekk av fagforeningskontingent i ytelser etter første ledd forutsetter at det er fastsatt regler om kontingenttrekk i tariffavtalen. Kontingenttrekk kan bare gjennomføres når det er inngått avtale om dette mellom Arbeids- og velferdsetaten og fagforeningen. Trekk av fagforeningskontingent i ytelser gjennomføres ikke når arbeidsgiver forskutterer ytelsen.

Arbeidsgiver til den som har rett til ytelsen, skal sende nødvendige opplysninger om kontingenttrekk til Arbeids- og velferdsetaten.

Arbeids- og velferdsetatens ansvar er begrenset til å gjennomføre kontingenttrekket og overføre beløpet til fagforeningens oppgitte konto.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av paragrafen her.

II

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. gjøres følgende endringer:

§ 4-1 sjuende ledd skal lyde:

(7) Departementet kan gi forskrift

- a. som pålegger bruk av HMS-kort for arbeidstakere innenfor bransjer der det er nødvendig eller hensiktsmessig for å ivareta arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet
- b. om oversiktslister over hvem som til enhver tid er sysselsatt på arbeidsplassen
- c. om at oppdragsgivere i kontrakt med oppdragstakere skal ta inn kontraktsvilkår som skal sikre at forskrifter om HMS-kort overholdes
- d. om at oppdragsgivere skal kontrollere at oppdragstakere overholder forskrifter om HMS-kort
- e. om at oppdragstakere skal utlevere den dokumentasjonen som er nødvendig for at en oppdragsgiver kan oppfylle kontrollplikten

Etter pålegg fra departementet plikter offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikt å gi utsteder av HMS-kort alle opplysninger fra offentlige registre som er nødvendige for utstedelse av HMS-kort.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 19. mai 2026

Marian Hussein

leder

Per Vidar Kjølmoen

ordfører